

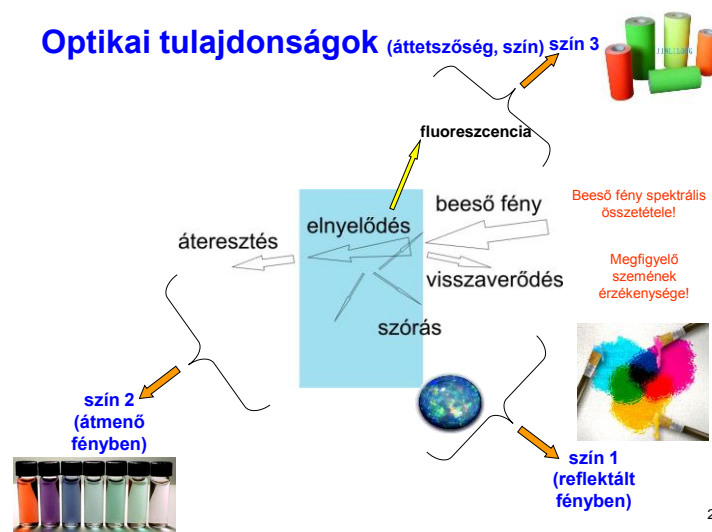
Fogorvosi anyagtan fizikai alapjai 11.

Optikai tulajdonságok. Összefoglalás

HF:
5. fejl.:
16, 17, 19,
20, 27, 31

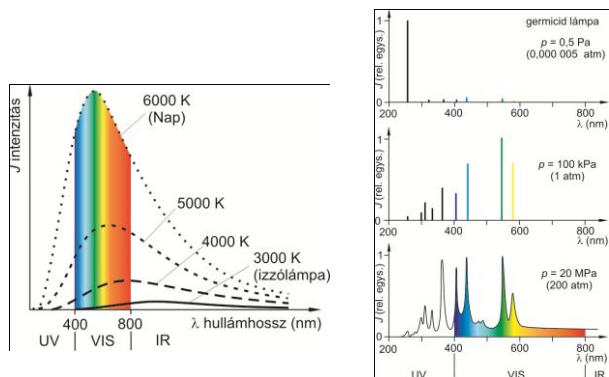
1

Optikai tulajdonságok (áttetszőség, szín) szín 3

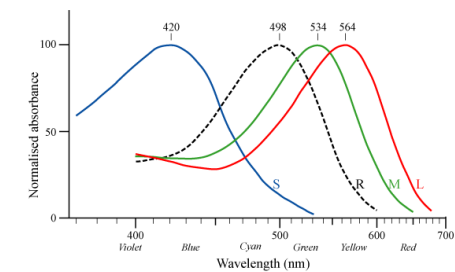
2

Beeső fény spektrális összetétele — emissziós spektrum

3

Észlelő szemének érzékenysége — abszorpciós spektrum

4

Fény kölcsönhatásai anyaggal

1. Reflexió (visszaverődés):

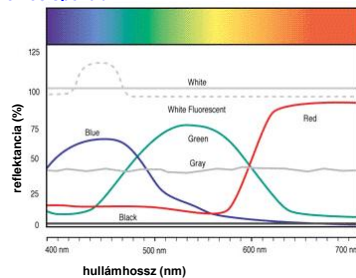

Spektrális reflexiós tényező, reflektancia $\rho(\lambda)$ (esetleg R):

$$\rho(\lambda) = \frac{J_{\text{refl}}}{J_{\text{be}}}$$

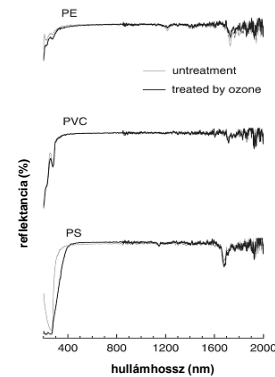
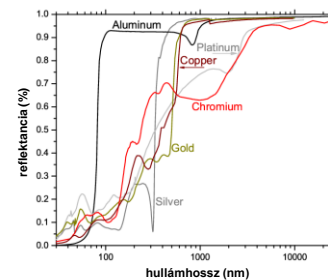
$$\rho = \left(\frac{n_1 - n_2}{n_1 + n_2} \right)^2$$

Reflexiós spektrum:

szín 1 (reflektált fényben)

5

6

2. Szóródás (szórás):

Spektrális szórási tényező $\sigma(\lambda)$:

$$\sigma(\lambda) = \frac{J_{\text{szórt}}}{J_{\text{be}}}$$

- rugalmas szóródás (λ , f , ε változatlan)

Rayleigh-szóródás
szóró részecske mérete $\ll \lambda$

$$\sigma \propto \frac{d^6}{\lambda^4}$$

inhomogenitások!

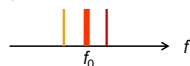
Mie-szóródás
szóró részecske mérete $\approx \lambda$

σ független λ -tól

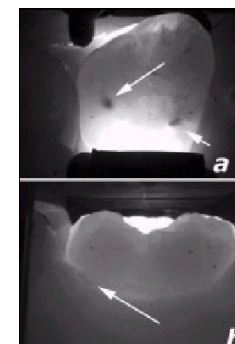
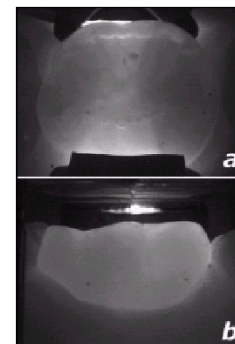
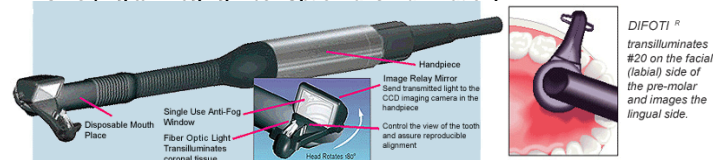
- rugalmatlan szóródás (λ , f , ε változik)

Raman-szóródás

7

DIFOTI® (Digital Imaging Fiber-Optic Trans-Illumination)

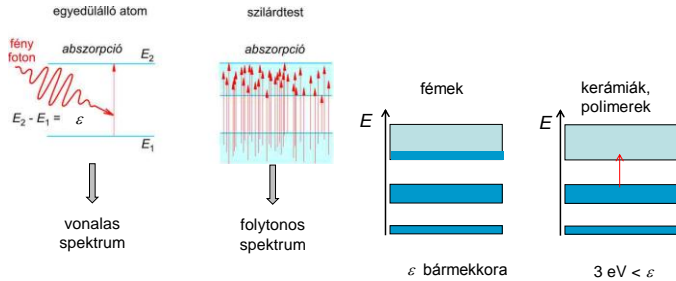

8

3. Abszorpció (elnyelődés):

Spektrális abszorpciós tényező $\alpha(\lambda)$:
$$\alpha(\lambda) = \frac{J_{\text{absz}}}{J_{\text{be}}}$$

Az abszorpció atomi, molekuláris folyamatai:

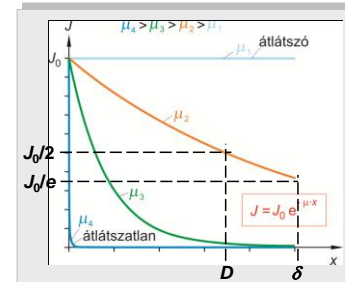
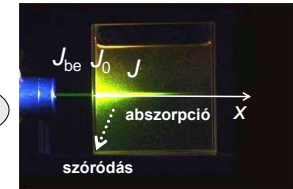
9

szóródás + abszorpció = **gyengülés**

Gyengülési törvény:

$$J = J_0 \cdot e^{-\mu \cdot x}$$

μ : gyengítési együttható (1/m)

felezési rétegvastagság (D): $D = \frac{\ln 2}{\mu}$

behatolási mélység (δ): $\delta = \frac{1}{\mu}$

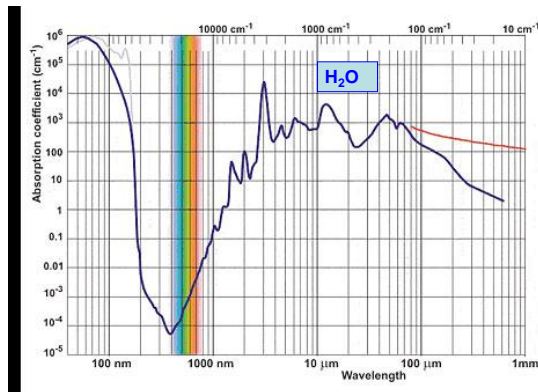
Abszorbania (A): $A = \lg \frac{J_0}{J}$

10

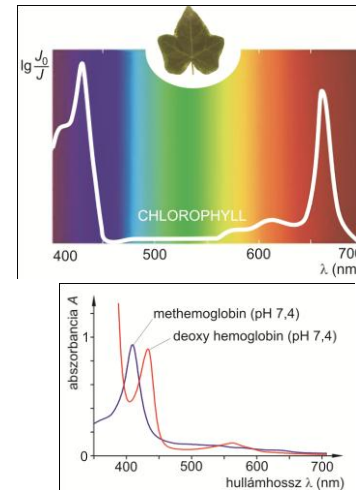
$J = J_0 \cdot e^{-\mu \cdot x}$ gyengülési törvény, gyengítési együttható $\xrightarrow{\text{ha a szóródás elhanyagolható}}$ abszorpciós törvény, abszorpciós együttható $J = J_0 \cdot e^{-a \cdot x}$
 a : abszorpciós együttható (1/m)

Abszorpciós spektrum:

$A(\lambda)$, vagy $\mu(\lambda)$, vagy $A(\lambda)$ vagy $a(\lambda)$

11

Absorption Spectra of Human Visual Pigments

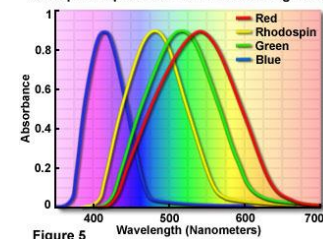

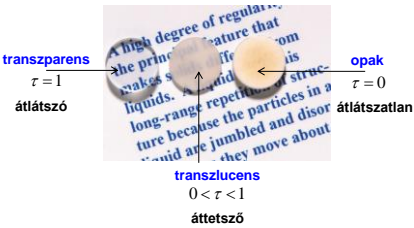
Figure 5

12

3. Transzmisszió (áteresztés):

Spektrális transzmissziós tényező, transzmittancia $\tau(\lambda)$
(esetleg η):

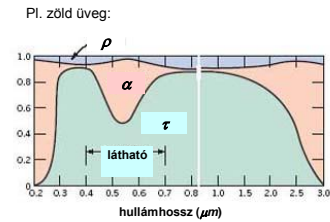
$$\tau(\lambda) = \frac{J_{\text{át}}}{J_{\text{be}}}$$

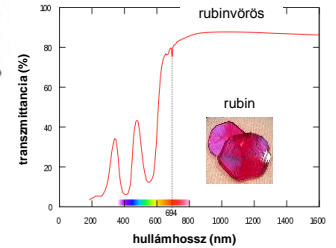
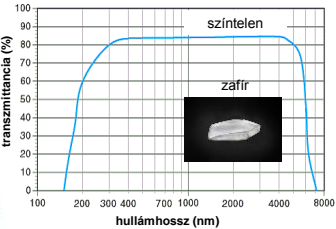
$$\rho(\lambda) + \sigma(\lambda) + \alpha(\lambda) + \tau(\lambda) = 1$$

13

Transzmissziós spektrum:

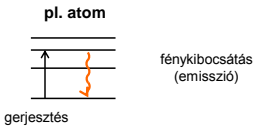
szín 2
(átmenő fényben)

14

Fluoreszcencia

„Hőmérsékleti sugárzáson felüli többlet fénykibocsátás.”
vagy
„Elektrongerjesztés utáni fénykibocsátás.”

szín 3

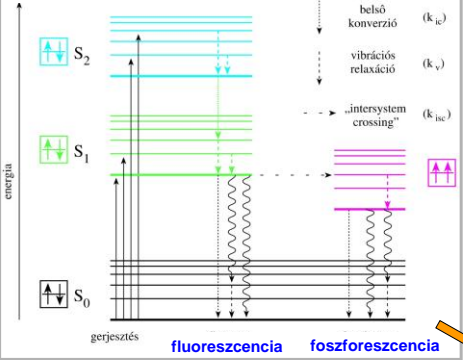

gerjesztés módja	elnevezés - lumineszcencia	példa
fény	fotó- fluoreszcencia	kinin-szulfát, foszfor, ...
röntgensugárzás	röntgeno-	Nal(Tl)
radioaktív sugárzás	radio-	Nal(Tl)
elektromos tér	elektro-	Hg-lámpák
mechanikai hatás	tribo-	kockacukor
kémiai reakció	kemi- (bio-)	szentjánosbogár
hő	termo-	CaSO ₄ (Dy)

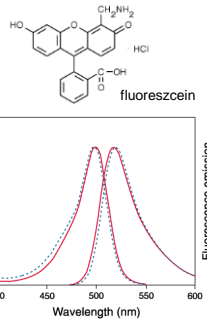

15

Jablonski-diagram:

emissziós spektrum: $J(\lambda)$

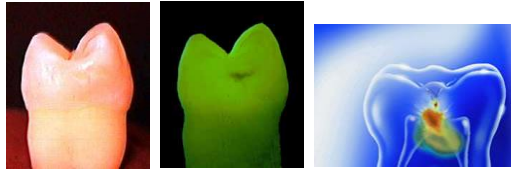
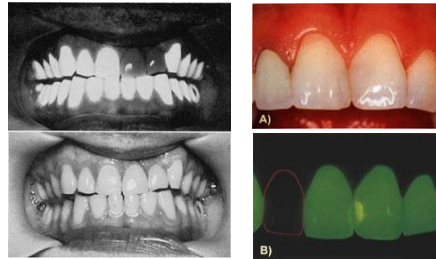
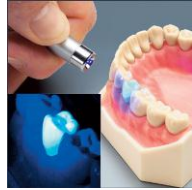

élettartam (τ):

$$J = J_0 \cdot e^{-\frac{t}{\tau}}$$

- vonalas/sávos spektrum
- Stokes-féle eltolódás:
 $\varepsilon_{\text{phos}} \leq \varepsilon_{\text{flu}} \leq \varepsilon_{\text{abs}}$
 $\bar{\lambda}_{\text{abs}} \leq \bar{\lambda}_{\text{flu}} \leq \bar{\lambda}_{\text{phos}}$
- kvantumhatásfok (Q): $Q = \frac{\text{emittált fotonok száma}}{\text{elnyelt fotonok száma}}$

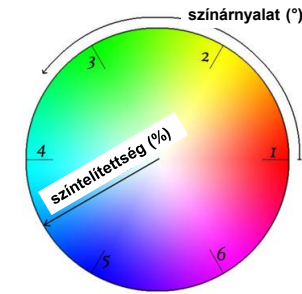
Lumineszcencia alkalmazásai

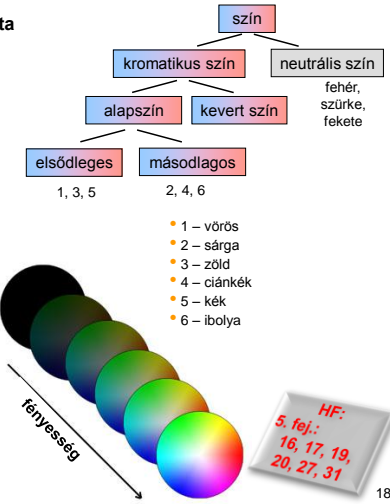
+ anyag analízis, biológiai makromolekulák szerkezete, fluoreszcens mikroszkóp, szenzor, monitor, sugárzásdetektor, ...

17

Szín „szintér”: 3 koordináta

színárnyalat	hue
színtelítettség	saturation, chroma
fényesség	brightness, lightness, luminance, value

18